

Czy rodzaj apteki, w której pracuje aptekarz, wpływa na jego ocenę leków generycznych?

Does the type of pharmacy, in which pharmacist works, affect the assessment of generic drugs?

Paweł Lewek¹,
Janusz Śmigielski²,
Michał Matyjaszczyk¹,
Izabela Banas¹,
Przemysław Kardas¹

¹Zakład Medycyny Rodzinnej, Uniwersytet Medyczny, Łódź
²Klinika Geriatrii, Uniwersytet Medyczny, Łódź

STRESZCZENIE

Wstęp. Według WHO zwiększenie wykorzystania leków generycznych może być jednym ze sposobów na zmniejszenie kosztów opieki zdrowotnej na świecie. Jednak, jak wskazują badania, część lekarzy i farmaceutów wątpi w ich skuteczność. Przyczyna tego zjawiska nie jest do końca poznana, dlatego należy poszukiwać czynników wpływających na taki stan rzeczy.

Cel pracy. Celem niniejszej pracy było wykazanie, czy istnieje związek pomiędzy rodzajem apteki, w której pracuje farmaceuta, a jego opinią o lekach generycznych.

Materiały i metody. Badanie miało charakter badania kwestionariuszowego. Specjalnie przygotowany kwestionariusz ankietowy kierowany był do aptekarzy pracujących na terenie województwa łódzkiego. Ankiety rozdano głównie na terenie Łodzi (81,8%) i innych miast województwa łódzkiego.

Wyniki. Na pytania odpowiedziało 132 farmaceutów pracujących na terenie województwa łódzkiego (86,6% kobiet i 13,4% mężczyzn w wieku 24–58 lat, pracujących głównie w aptekach prywatnych — 90,9%). Zaledwie 8% aptekarzy pracujących w aptekach państwowych stwierdziło, że leki generyczne są gorsze od oryginalnych, podczas gdy wśród pracowników placówek prywatnych odsetek ten sięgnął 37%. Analiza korelacji wykazała, że aptekarze pracujący w aptekach państwowych znamienne częściej uważali leki generyczne za lepsze lub identycznie skuteczne ($p < 0,05$).

Wnioski. Farmaceuci pracujący w aptekach prywatnych są bardziej skłonni do postrzegania leków generycznych jako mniej skuteczne niż leki oryginalne.

Forum Medycyny Rodzinnej 2015, tom 9, nr 3, 215–217

Słowa kluczowe: leki generyczne, generyki, badanie ankietowe, opinie farmaceutów

ABSTRACT

Introduction. According to WHO, increase in usage of generic drugs may be one of the ways to reduce costs of healthcare systems around the world. However, according to scientific data, physicians and pharmacists doubt in their effectiveness — the reason for that is unknown. Due to this fact the factors affecting their opinion should be searched for.

Aim of the study. The aim of this study was to assess whether correlation between the type of pharmacy and pharmacists' opinion about generic drugs exists.

Material and methods. This was a questionnaire-based study. Especially prepared questionnaire was made available to pharmacists of lodzkie province. Survey was conducted in Lodz (81.8%) and other towns of lodzkie province.

Results. One hundred and thirty two pharmacists working in lodzkie province have answered the questionnaire (86.6% women and 13.4% men, aged 24–58, working mainly in private pharmacies — 90.9%). Only 8% of pharmacists who worked in public pharmacies claimed that generic drugs are worse than brand name drugs, while at the same time 37% of pharmacists working in private pharmacies presented the same opinion. Correlation analysis revealed that pharmacists who worked in public pharmacies were significantly more often considering the effectiveness of generic drugs as worse to brand name drugs ($p < 0.05$).

Conclusions. Pharmacists working in public pharmacies are more eager to perceive generic drugs as less effective than brand name drugs.

Forum Medycyny Rodzinnej 2015, vol 9, no 3, 215–217

Key words: generic drugs, generics, questionnaire study, pharmacists' opinions

WSTĘP

Leki generyczne to tańsze odpowiedniki leków oryginalnych. Mimo wielu kontrowersji, jakie budzi badanie biorównoważności, w światowej literaturze brakuje przekonujących dowodów świadczących o gorszej jakości lub mniejszej skuteczności leków generycznych w porównaniu z lekami oryginalnymi [1]. Mimo to, część farmaceutów wątpi w równoważność tych leków [2]. Dlatego tak ważne wydaje się promowanie wykorzystania leków

generycznych nie tylko wśród lekarzy i pacjentów, ale również aptekarzy. Wiele czynników może wpływać na to, czy i w jaki sposób informują oni klientów apteki o możliwości zamiaru leku na tańszy odpowiednik.

CEL PRACY

Celem pracy była odpowiedź na pytanie, czy wielkość apteki, w której zatrudniony jest farmaceuta, wpływa na jego opinię na temat leków generycznych.

Adres do korespondencji:

dr n. med. Paweł Lewek
I Zakład Medycyny Rodzinnej,
Uniwersytet Medyczny
ul. Narutowicza 60, 90–136 Łódź
tel.: (042) 678 72 10
e-mail: pawel.lewek@umed.lodz.pl

MATERIAŁ I METODY

Specjalnie przygotowany kwestionariusz skierowano do farmaceutów pracujących w aptekach województwa łódzkiego. Ankiety przekazywano osobiście aptekarzom z losowo wybranych aptek na terenie Łodzi (81,8%) oraz innych miejscowości województwa łódzkiego. Farmaceutom zadano między innymi następujące pytanie: 1. „Pana/Pani zdaniem tańsze odpowiedniki w stosunku do leków oryginalnych są:” z możliwymi odpowiedziami „lepsze”, „identycznie skuteczne”, „gorsze” oraz 2. „jak może Pan/Pani określić rozmiar swojego miejsca pracy?” z możliwymi odpowiedziami „mała apteka (zatrudnionych do dwóch farmaceutów)” oraz „duża apteka (zatrudnionych więcej niż dwóch farmaceutów)”.

Dodatkowo pytano o długość stażu pracy, dane demograficzne oraz miejsce zatrudnienia (apteka państwowa czy prywatna). Wypełnienie ankiety było dobrowolne i anonimowe. Uzyskane wyniki oceniono z wykorzystaniem metod statystyki opisowej.

WYNIKI

Na pytania odpowiedziało 132 farmaceutów, w tym 114 kobiet (86,6%) i 18 mężczyzn (13,4%). Wiek ankietowanych wynosił 24–58 lat (średnia 35,2; mediana 35), większość pracowała w aptekach prywatnych (120 osób – 90,9%). Pozostali ankietowani pracowali w placówkach publicznych (11 osób; 8,3%) lub nie podali miejsca zatrudnienia (1 osoba; 0,8%). Ankietowani pracowali jako farmaceuty od roku do 35 lat, średnio przez 11 lat. Wyniki badania prezentuje tabela 1.

Większość ankietowanych 120 (90,9%) pracowała w aptekach prywatnych, z tego zaledwie 36,6% (44 osoby) przyznały, że ich zdaniem leki generyczne są gorsze od leków oryginalnych.

Analiza korelacji wykazała, że aptekarze pracujący w aptekach państwowych znacznie częściej uważali leki generyczne za lepsze lub identycznie skuteczne ($p < 0,05$).

DYSKUSJA

Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO, *World Health Organization*) zwiększenie wykorzystania leków generycznych może być jednym ze sposobów na zmniejszenie kosztów opieki zdrowotnej na świecie [2]. Mimo iż udział leków generycznych w rynku farmaceutycznym (62,2%) w Polsce jest jednym z największych w całej Unii Europejskiej, nadal istnieje wiele możliwości promocji tańszych odpowiedników [3]. Wiąże się to przede wszystkim z negatywnymi opiniami o tej grupie leków, wyrażanymi w głównej mierze przez lekarzy i aptekarzy, a w mniejszym stopniu pacjentów [4], mimo braku naukowych danych potwierdzających ich gorszą jakość lub skuteczność [5]. Negatywne opinie o lekach generycznych wyrażane są na całym świecie [6], dlatego tak ważne jest poszukiwanie nowych czynników, które mogą wpływać na taki stan rzeczy. Niniejsza praca potwierdza negatywne opinie jednej trzeciej ankietowanych polskich farmaceutów, którzy twierdzą, że leki generyczne są gorsze od oryginalnych. Przyczyna takiej opinii nie jest znana, jednak w naszej pracy wykazano korelację pomiędzy

Tabela 1

Wpływ miejsca zatrudnienia farmaceutów na ich opinię o skuteczności leków generycznych, w porównaniu z lekami oryginalnymi

Opinia aptekarzy na temat skuteczności tańszych odpowiedników w stosunku do leków oryginalnych	Rodzaj apteki				Razem	
	Państwowa		Prywatna		Liczba badanych	Fracja
	Liczba badanych	Fracja	Liczba badanych	Fracja		
Lepsze lub identycznie skuteczne	11	0,92	76	0,63	87	0,65
Gorsze	1	0,08	44	0,37	45	0,35
Razem	12	1,00	120	1,00	132	1,00
Analiza statystyczna	Dokładny test Fishera $p < 0,05$					

pracą w prywatnej aptece, a negatywną opinią o skuteczności tańszych odpowiedników. Pracownicy tych aptek są znacząco częściej skłonni do twierdzenia, iż leki generyczne ustępują oryginalnym ($p < 0,05$). Lekarze rodzinni powinni mieć na uwadze, że leki generyczne chętniej mogą promować aptekarze pracujący w aptekach państwowych, a co się z tym wiąże chętniej mogą zamieniać leki przepisane na receptę na tańsze odpowiedniki, do czego zobowiązuje ich prawo [7]. Przedstawione wstępne badania wymagają jednak potwierdzenia na grupie reprezentatywnej.

WNIOSKI

Farmaceuci pracujący w aptekach prywatnych są bardziej skłonni do postrzegania leków generycznych za mniej skuteczne w porównaniu z lekami oryginalnymi. Promocja stosowania leków generycznych powinna być skierowana w pierwszej kolejności do pracowników aptek prywatnych.

Finansowanie

Grant Uniwersytetu Medycznego w Łodzi nr 502-03/6-029-03/502-64-015.

PIŚMIENNICTWO

1. Lewek P, Kardas P. Generic drugs: the benefits and risks of making the switch. *J. Fam. Pract.* 2010; 59: 634–640.
2. WHO World Health Raport 2010 Health systems financing: the path to universal coverage <http://www.who.int/whr/2010/en/index.html>. Ostatni dostęp: 09.02.2014.
3. The Pharmaceutical Industry in Figures. Key data. European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations. 2013. Adres: http://www.efpia.eu/uploads/Figures_Key_Data_2013.pdf Ostatni dostęp: 09.02.2014.
4. Lewek P, Kardas P. Polish doctors', pharmacists' and patients' opinions about generic drugs — results of a survey. *J Health Policy, Insurance and Management. Polityka Zdrowotna* 2011; VIII/I: 145–152.
5. Kesselheim A.S., Misono A.S., Lee J.L. i wsp. Clinical equivalence of generic and brand-name drugs used in cardiovascular disease: a systematic review and meta-analysis. *JAMA.* 2008; 300:2514–2526.
6. Chong C.P., Hassali M.A., Bahari M.B. i wsp. Exploring community pharmacists' views on generic medicines: a nationwide study from Malaysia. *Int. J. Clin. Pharm.* 2011; 33: 124–131.
7. Art. 44 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych z późniejszymi zmianami.